

**Результати
аналізу ринків послуг термінації трафіка
на мережах рухомого (мобільного) зв'язку**

Аналіз ринків послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку (далі – аналіз ринків) проведено на виконання рішення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації (далі – НКРЗІ, Комісія) від 11.07.2017 № 364 «Про аналіз ринків послуг пропуску трафіка».

Протягом 2011-2015 років були проведені аналізи зазначених ринків, які проводились згідно з вимогами Порядку аналізу ринків послуг пропуску трафіка та визначення операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою, затвердженого рішенням НКРЗІ від 25.08.2011 № 444 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 13.09.2011 за № 1078/19816 (далі – Порядок).

За результатами проведених аналізів, були прийняті відповідні рішення Комісії:

- від 20.10.2011 року № 585 «Про результати аналізу ринків послуг термінації трафіка на мережах фіксованого та рухомого (мобільного) зв'язку», визначено 8 операторів з істотною ринковою перевагою на мережах рухомого (мобільного) зв'язку;
- від 29.10.2013 № 699 «Про результати аналізу ринків послуг пропуску трафіка на мережах фіксованого та рухомого (мобільного) зв'язку і накладення на операторів з істотною ринковою перевагою регуляторних зобов'язань», визначено 7 операторів з ІПП на мережах рухомого (мобільного) зв'язку;
- від 27.10.2015 № 561 «Про деякі питання аналізу ринків послуг пропуску трафіка на мережах фіксованого та рухомого (мобільного) телефонного зв'язку і накладення на операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою регуляторних зобов'язань».

Згідно з останнім рішенням щодо аналізу ринків, 6 операторів рухомого (мобільного) зв'язку були визначені операторами з істотною ринковою перевагою (далі – оператори з ІПП) на ринках послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку.

Для проведення чергового аналізу ринків, на запит НКРЗІ, оператори телекомунікацій, які згідно з Ліцензійним реєстром, мають діючі ліцензії на здійснення діяльності у сфері телекомунікацій з надання послуг рухомого (мобільного) телефонного зв'язку з правом технічного обслуговування та експлуатації телекомунікаційних мереж і надання в користування каналів електрозв'язку, відповідно до пункту 5.3 Порядку, надали звітні дані за формою, наведеною в додатку 3 до нього.

Також, використовувалася інформація за формою 1-К «Про основні показники діяльності операторів, провайдерів телекомунікацій», отримана на виконання вимог Порядку надання операторами, провайдерами телекомунікацій звітності та інформації, затвердженого рішенням НКРЗІ від 05.04.2016 №180,

zareєстрованого в Міністерстві юстиції України 18.05.2016 за номером 739/28869.

Аналіз ринків проводиться відповідно до пункту 3.3 розділу III Порядку за такими етапами:

- визначення ринків послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку;
- оцінка стану конкуренції на ринку послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку;
- визначення операторів з ІРП на ринках, де економічна конкуренція обмежена;
- встановлення регуляторних зобов'язань для операторів з ІРП на ринку послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку.

Визначення ринків послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку.

Перелік ринків телекомунікаційних послуг в Україні, прийнятих для аналізу з метою попереднього регулювання, визначено рішенням НКРЗ від 19.02.2009 № 1366, zareєстрованим в Міністерстві юстиції України 16.03.2009 за № 238/16254.

Товарні межі ринку термінації трафіку (завершення з'єднання) на мережах рухомого (мобільного) зв'язку включають:

- послуги завершення голосових з'єднань (термінації трафіка), ініційованих в мережах фіксованого місцевого, міжнародного зв'язку на мережі операторів рухомого (мобільного) зв'язку;
- послуги завершення голосових з'єднань (термінації трафіка), ініційованих в мережах мобільного зв'язку на мережі операторів рухомого (мобільного) зв'язку.

Географічними межами ринку послуг термінації трафіка є територія України, яка охоплена власною мережею окремого оператора телекомунікацій, на якій він надає послуги термінації трафіка.

Станом на 11.07.2017 діючі ліцензії на здійснення діяльності у сфері телекомунікацій з надання послуг рухомого (мобільного) телефонного зв'язку з правом технічного обслуговування та експлуатації телекомунікаційних мереж і надання в користування каналів електрозв'язку мають 7 операторів телекомунікацій:

- ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна», ТОВ «лайфселл», ТОВ «Інтернаціональні телекомунікації», ТОВ «Тримоб» та ПАТ «Укртелеком» (територія здійснення діяльності – Україна);
- ПрАТ «Телесистеми України» (територія здійснення діяльності Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська, Полтавська, Харківська та Херсонська області).

Часові межі ринку. Аналіз ринку послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку здійснювався на основі показників діяльності операторів рухомого (мобільного) зв'язку за 2015-2016 роки та I півріччя 2017 року.

Оцінка стану конкуренції на ринках послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку

Для визначення стану конкуренції на ринку послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку використовувалися критерії оцінки ринкової концентрації: коефіцієнт ринкової концентрації (CR) та індекс Герфіндаля-Гіршмана (ННІ).

Основним показником, що використовується для розрахунку цих критеріїв є ринкова частка оператора на ринках послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку.

Ринкові частки операторів телекомунікацій на ринках послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку наведені на рис. 1.

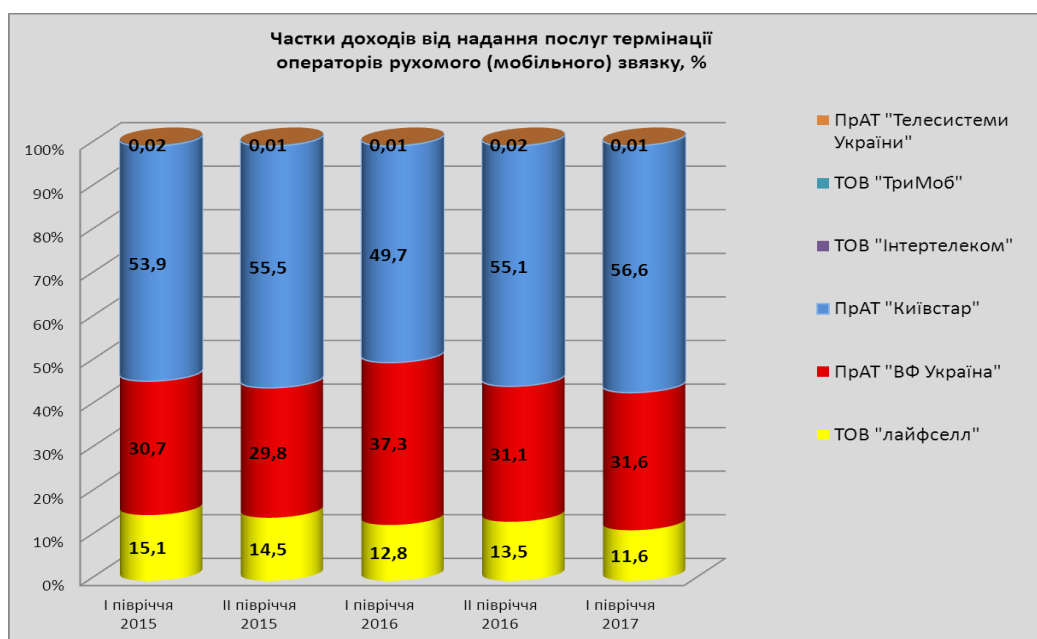

Рис.1

Динаміка розрахованих індексів Герфіндаля-Гіршмана (ННІ) та коефіцієнтів ринкової концентрації наведені на рис. 2.

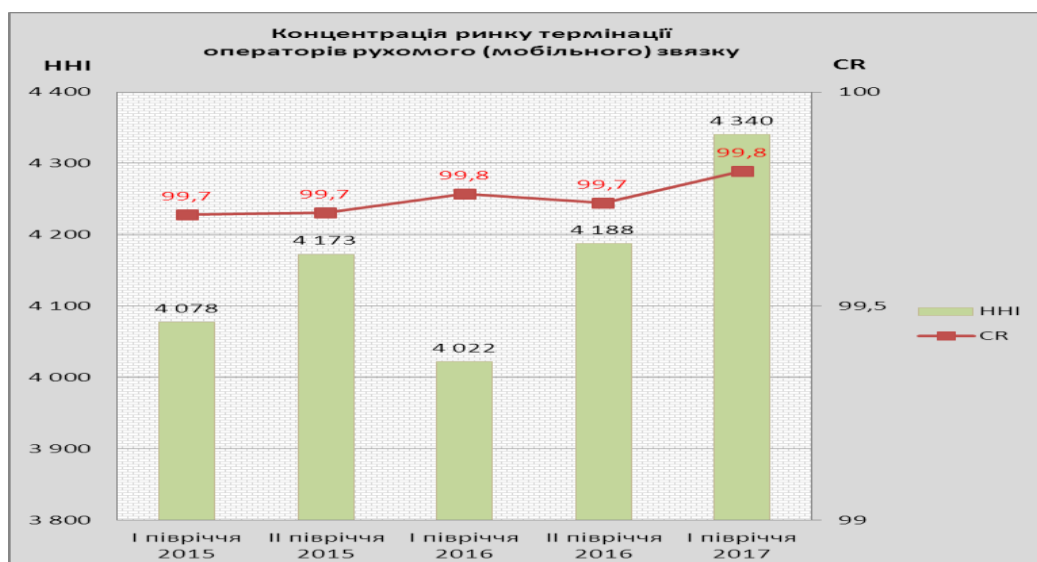

Рис.2.

В період, що аналізувався, значення коефіцієнтів ринкової концентрації знаходилися в межах від 99,7 до 99,8, індекс Герфіндаля - Гіршмана - в межах від 4078 до 4340, що дозволяє зробити висновок про високу ступінь концентрації ринків послуг термінації трафіка на телекомунікаційних мережах рухомого (мобільного) зв'язку і відсутність ефективної конкуренції на них.

Однак, як свідчить тенденція (поліноміальний тренд з вірогідністю 0,8792), обсяги вхідного голосового трафіка, що термінується на телекомунікаційних мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку, демонструють тенденцію до збільшення (рис. 3).

Одним із чинників, що позитивно вплинув на збільшення обсягів трафіку, стало зменшення розмірів розрахункових такс за послуги пропуску трафіку до телекомунікаційних мереж операторів з ІРП на ринках послуг пропуску трафіку, затверджених рішенням НКРЗІ від 30.08.2016 № 456, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 22.09.2016 р. за № №1280/29410.

Відповідно до Закону України «Про телекомунікації» оператори з ІРП повинні виконувати зобов'язання встановлені цим законом, зокрема, щодо дотримання встановлених НКРЗІ розмірів розрахункових такс за послуги пропуску трафіка до телекомунікаційних мереж операторів телекомунікацій з ІРП.

Зменшення розмірів розрахункових такс за послуги термінації трафіку на мережах рухомого (мобільного) зв'язку до телекомунікаційних мереж операторів телекомунікацій з ІРП на оптовому рівні призвело до збільшення попиту на роздрібному рівні внаслідок відповідного зменшення тарифів, що в цілому відповідає меті державного регулювання у сфері телекомунікацій – максимальному задоволенню попиту споживачів на телекомунікаційні послуги і підтверджує необхідність продовження державного регулювання на оптовому рівні.

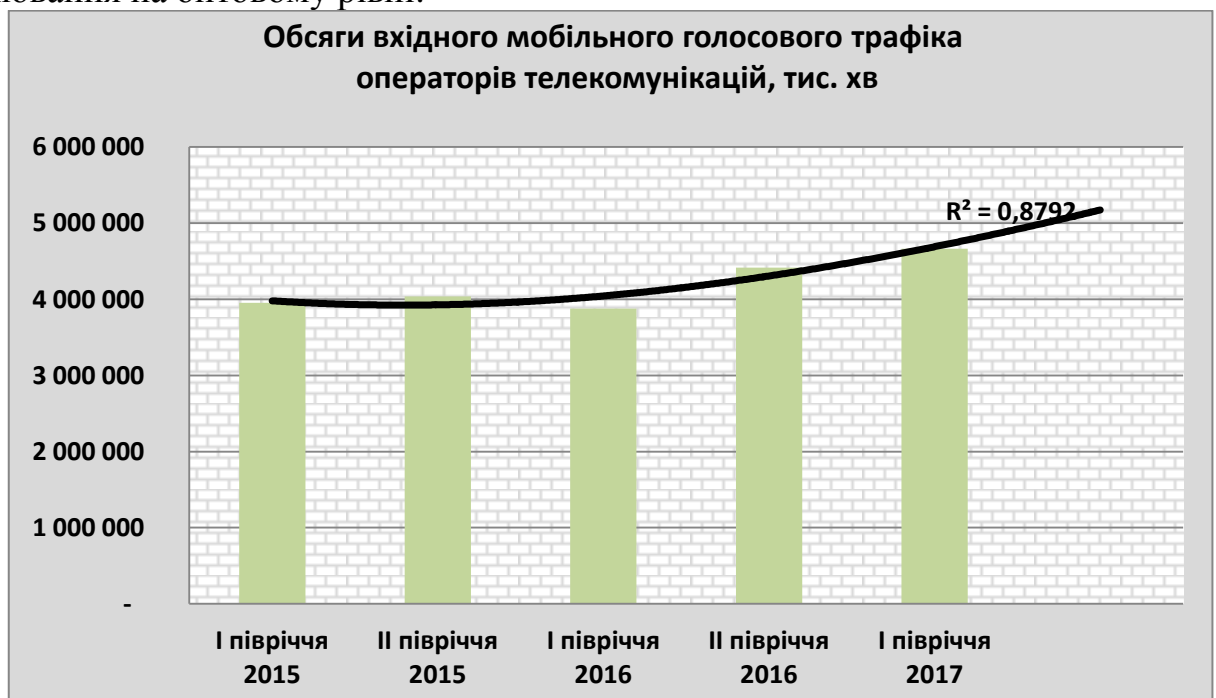

Рис.3.

Аналіз умов виходу нових учасників на ринок послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку, вказує на наявність високих та постійних бар'єрів, а саме бар'єрів структурних (технологічних), стратегічних та адміністративних (регулятивних).

Надання послуги термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку вимагає наявності мережі або інфраструктури, вартість дублювання яких є економічно не вигідною.

Адміністративні (регулятивні) бар'єри впливають із законодавчих вимог, які здійснюють безпосередній вплив на умови входження на ринок (необхідність отримання ліцензії на користування радіочастотним ресурсом, який є обмеженим, необхідність отримання ліцензії на здійснення діяльності у сфері телекомунікацій з надання послуг рухомого (мобільного) телефонного зв'язку з правом технічного обслуговування та експлуатації телекомунікаційних мереж і надання в користування каналів електрозв'язку, отримання відповідного номерного ресурсу).

Крім того, оператору телекомунікацій, що бажає надавати послуги термінації трафіка, необхідно встановити взаємоз'єднання з іншими операторами телекомунікацій, що також потребує значних витрат.

Структура ринку послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку, яка майже не змінювалася протягом аналізованого періоду, вказує на неможливість ефективної конкуренції у відповідній перспективі.

Оскільки плата за завершення з'єднання встановлюється оператором телекомунікацій телекомунікаційної мережі рухомого (мобільного) зв'язку, до абонента якої ініціюється виклик, то сторона, яка викликає, в цілому, не має можливості впливати на плату за термінацію. Це стосується принципу, який в даний час є загальноприйнятим у європейських країнах, коли за виклик сплачує ініціатор виклику. Той факт, що оператор телекомунікацій рухомого (мобільного) зв'язку має своє коло абонентів, для яких виключно він може надавати послуги термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку, не може бути подолано іншими операторами телекомунікацій незалежно від їх ринкового становища. Застосування вимог, передбачених законодавством про захист економічної конкуренції недостатньо для того, щоб вплинути на розвиток ринку в бік ефективної конкуренції, норми законодавства про конкуренцію недостатні для усунення ознак обмеженої конкуренції на цьому ринку.

Визначення операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку

Згідно із Законом України «Про телекомунікації» оператор, провайдер телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринку телекомунікаційних послуг - оператор, провайдер телекомунікацій, частка доходу якого на визначеному національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, ринку певних телекомунікаційних послуг

протягом року, що передує проведенню аналізу ринку, перевищує 25 відсотків сумарного доходу всіх операторів, провайдерів телекомунікацій, отриманого на цьому ринку за той самий період часу, або якщо внаслідок технологічного процесу надання послуги іншому оператору, провайдеру телекомунікацій її може бути надано тільки в мережі певного оператора, провайдера телекомунікацій.

Ринки послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку є оптовими, тобто постачальниками та споживачами цих послуг є оператори телекомунікацій.

Для забезпечення можливості успішного з'єднання абонента одного оператора телекомунікацій з іншим оператором телекомунікацій, оператор телекомунікацій, на мережу якого ініціюється виклик, повинен надати послугу термінації трафіка на власній мережі рухомого (мобільного) зв'язку.

Попит на послуги термінації трафіка на оптовому ринку безпосередньо залежить від попиту на роздрібному ринку. Так, оператор телекомунікацій, абоненти якого генерують трафік, не має свободи вибору оператора телекомунікацій, на мережі якого відбудеться термінація трафіка.

Враховуючи особливості технологічного процесу надання послуги термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку, для оцінки істотної ринкової переваги на ринку послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку використовувалася технологічна ознака.

Оператор телекомунікацій, який надає послугу термінації трафіка на власній телекомунікаційній мережі рухомого (мобільного) зв'язку є єдиним суб'єктом господарювання, що може надати таку послугу.

Враховуючи, що оператор телекомунікацій, який надає послуги термінації трафіка на власній телекомунікаційній мережі рухомого (мобільного) зв'язку, є єдиним суб'єктом господарювання, що може надати таку послугу і внаслідок технологічного процесу надання послуги іншому оператору, провайдеру телекомунікацій її може бути надано тільки в мережі певного оператора телекомунікацій, то кожний оператор телекомунікацій, який здійснює діяльність на ринку послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку, визначається оператором з ІРП на ринках послуг термінації трафіка на мережі рухомого (мобільного) зв'язку.

Перелік операторів телекомунікацій з ІРП на ринках послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку наведений в додатку 1 до Результатів аналізу ринків послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку.

**Директор Департаменту
економічного аналізу**

А. Барабін

Додаток 1 до Результатів аналізу ринків послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) телефонного зв'язку

Перелік операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках послуг термінації трафіка на мережах рухомого (мобільного) зв'язку

№	Назва оператора телекомунікацій	ЄДРПОУ
1.	Приватне акціонерне товариство «Київстар»	21673832
2.	Приватне акціонерне товариство «ВФ Україна»	14333937
3.	Товариство з обмеженою відповідальністю «лайфселл»	22859846
4.	Товариство з обмеженою відповідальністю «Інтернаціональні Телекомунікації»	30109015
5.	Приватне акціонерне товариство «Телесистеми України»	22599262
6.	Товариство з обмеженою відповідальністю «ТриМоб»	37815221